

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р., № 996-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Теорія бухгалтерського обліку: [монографія] / [М. Добія, Ш. Сандер, Р Матезіч та ін.]; за ред. Л.В. Нападовської. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 735 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Стандарти аудиту, надання впевненості та етики Міжнародної федерації бухгалтерів: тести; [навч. посіб. для ВНЗ] / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця; 3-є вид., перероб. і доп. – Житомир: ПП «Рута», 2006. – 208 с.
4. Кулинич М.Б. Удосконалення методики складання та аналізу фінансової звітності підприємств / М.Б. Кулинич, Н.І. Коваль // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Випуск № 6. – 2016. – С. 367-372.
5. Малышкин А.И. Финансовая отчетность предприятия: Международные и национальные стандарты: [учеб. пособ.] / А.И. Малышкин. – Киев – Львов, 2009. – 280 с.
6. Чорнуцький С.П. Внутрішній контроль: оцінка стану // Фінансовий контроль. – 2007. – № 4 (39).

Овчаров М.Я.

магістр,

Науковий керівник: Алескерова Ю.В.

доктор економічних наук,

старший науковий співробітник, доцент,

Вінницький національний аграрний університет

ІННОВАЦІЙНІ БАНКІВСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Інвестиційна діяльність банківських установ характеризується позитивними результатами як для економіки країни, так і для банків зокрема. На макrorівні кредитно-інвестиційні операції банків забезпечують стимулювання розвитку аграрного сектору економіки для оновлення своєї матеріально– технічної бази, впровадження інноваційних технологій, що потребує довгострокових фінансових ресурсів.

Але незадовільний фінансовий стан багатьох аграрних підприємств, відсутність ліквідної застави за кредитом, відсутність позитивної кредитної історії ускладнюють, а в окремих випадках – унеможливають отримання банківських кредитів, особливо на довготривалий строк. Тому у статті розглядається сучасний стан забезпечення підприємств аграрної сфери банківськими інвестиційними кредитами, визначено основні проблеми, які перешкоджають ефективному процесу інвестиційного кредитування сільськогосподарських підприємств.

Без інновацій неможливо підвищити конкурентоспроможність української сільськогосподарської продукції, без інвестицій – здійснити ринкові перетворення та втілити їх у життя. Сучасний стан економіки зумовлює численні виклики, відповідати на які потрібно сільськогосподарським

підприємствам, які хочуть успішно працювати у нових ринкових умовах. Тому сільське господарство потребує розробки та впровадження механізмів фінансування, які б давали можливість максимально задовольняти потреби аграріїв у фінансових ресурсах, враховувати та страхувати ризики, залучати інноваційні продукти та з їх використанням виробляти якісну та конкурентоспроможну продукцію. Основним шляхом вирішення фінансово-економічних проблем сільськогосподарських підприємств України є створення сприятливих умов для розвитку інвестиційного процесу та притоку іноземних інвестицій у галузь. Інвестиційний кредит для аграріїв є одним із найважливіших зовнішніх джерел інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств.

Фінансовий фактор інвестиційної привабливості як інноваційний – багатогранний. При підвищенні темпів інфляції на 1% динаміка інвестиційної активності знижується у середньому на 0,4% [3].

Ще одним суттєвим чинником, який нависатиме над рейтингом України, є високий ризик оголошення дефолту. На інвестиційний процес істотно впливає стан ринку кредитного капіталу, тобто рівень розвитку кредитно-фінансової інфраструктури території. Будь-яку інноваційну діяльність складно розглядати без її інвестиційного та ресурсного забезпечення. На сьогодні інвестиції є найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві, забезпечення технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності. На жаль, внутрішніх джерел фінансування, таких, як, наприклад, одержаний прибуток, не вистачає для подальшого інвестування підприємств аграрного сектору.

Ситуація, яка склалася в країні останніми роками, ще більше ускладнює здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності. Саме тому слід розглянути кредит як один із основних методів забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку агроформувань. Інвестиційний кредит є важливою категорією ринкової економіки, що відображає реальні зв'язки і відносини економічного життя суспільства. Опосередковуючи всі стадії відтворювального процесу, інвестиційний кредит сприяє досягненню найвищої рентабельності виробництва і прибутковості капіталу. Інвестиційний кредит – це економічні відносини між кредитором і позичальником з приводу фінансування інвестиційних заходів на засадах терміновості, поворотності та платності.

Необхідність інвестиційного кредиту пов'язана з об'єктивною розбіжністю у часі руху матеріальних і грошових потоків, що виникає в процесі відтворення суспільного продукту. Потреба в інвестиційному кредиті виникає через різницю у розмірі і термінах повернення капіталу, авансованого у виробництво, а також у зв'язку із необхідністю одночасної інвестиції великих грошових коштів для розширення виробничого процесу [2]. Структурні та динамічні зміни у фінансовому забезпеченні інвестиційних процесів в українській економіці, які відбулися останніми роками, не лише об'єктивно підвищили роль кредиту як фінансового джерела інвестицій, а й суттєво загострили проблеми банків та реального сектору економіки.

Сільське господарство насамперед орієнтоване на виробництво продуктів харчування. Через зростання кількості населення планети попит на продукти харчування буде тільки збільшуватись та ніколи не зникне. Це дуже і дуже сильний аргумент для інвесторів. Адже для інвестора найголовніше, щоб об'єкт інвестицій постійно зростав та приносив прибуток. Ще один незаперечний плюс на користь сільськогосподарських інвестицій – наявність неосвоєних потужностей у країнах, що розвиваються, які володіють усім необхідним для успішної сільськогосподарської діяльності, однак не займаються нею через відсутність фінансування. Сьогодні практично всі сільськогосподарські підприємства на території України є якщо не збитковими, то працюють з мінімальним рівнем прибутку.

Сільське господарство України вимагає кардинальної модернізації, проте власних коштів та державних вливань для цього недостатньо. Стабільні та стійкі інвестиції в сільське господарство здатні створити умови для розвитку нових інноваційних технологій.

Варто розуміти, що інвестори вкладають гроші тільки в ті галузі, які володіють прийнятним рівнем рентабельності [3]. Саме тому залучення іноземних та вітчизняних інвестицій у сільське господарство має вирішальні значення для майбутнього цієї галузі.

Найбільшим зовнішнім інвестором вітчизняного сільського господарства традиційно виступав Кіпр із 224,2 млн доларів США. Обсяг інвестицій звідси протягом останнього року скоротився на 40%. Також суттєво скоротили свої частки США, які вивели 18,7 млн доларів США (-49%) та Віргінські острови – 13,3 млн доларів США (-41%). Попри це інтерес до України проявили: Китай, який подвоїв обсяг своїх інвестицій (+2,4 млн доларів США), Туреччина (+1,8 млн доларів США або 35%) та Ізраїль (+1,8 млн доларів США або 235,9%) [3].

Основними чинниками зниження інвестиційної активності в АПК, як і у вітчизняній економіці загалом, є відсутність економічної і політичної стабільності в Україні, військові дії на сході, низькі рейтинги інвестиційної привабливості української економіки, високий рівень ризиків, суттєве звуження ринку через різке скорочення купівельної спроможності населення.

Зважаючи на значну потребу українських сільськогосподарських підприємств у кредитних ресурсах, постає необхідність удосконалення їх механізмів. Важливим напрямком подальшого розвитку процесу інвестиційного кредитування сільського господарства в Україні є формування прозорої системи взаємодії Кабінету Міністрів України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, комерційних банків та Національного банку України (НБУ).

Надання державних гарантій за інвестиційними кредитами дасть змогу знизити кредитний ризик, що дозволить знизити відсоткові ставки за кредитами та дасть можливість збільшити доступ до кредитних ресурсів для потенційних позичальників. Але поряд з цим механізм надання державних гарантій має бути виваженим, оскільки неповернення позичальником кредиту призведе до витрачання коштів державного бюджету. Важливо також долучити до співпраці небанківських фінансових посередників, зокрема

страхові компанії. Для активізації страхування сільськогосподарських підприємств потрібне визначення якнайповнішого кола ризиків, пов'язаних з діяльністю сільськогосподарських підприємств [6].

Складний фінансовий стан більшості сільськогосподарських підприємств за останні роки призвів до максимального спрощення технологій, відмови від низки необхідних технологічних операцій. Тобто здійснення інноваційної діяльності потребує залучення додаткових джерел фінансування, таких, як довгострокові кредити банків, проте на сьогодні отримати аграріям такі кредити практично неможливо.

Це пов'язано з тим, що банки не беруть до уваги потреби суб'єктів аграрних підприємств.

Інновації, спрямовані на створення нових потреб, досить рідкісні, оскільки вимагають наявності у банку певного творчого й інвестиційного потенціалу, підкріпленого результатами ретельного маркетингового і соціологічного дослідження, окрім того ця підгрупа інновацій несе значні ризики у разі недостатньої повноти даних, отриманих у результаті дослідження ринку, а також помилковості прийнятого управлінського рішення.

Одним із найбільш поширених у діяльності комерційних банків кредитних продуктів є кредит на придбання і модернізацію основних засобів. Його цільовим призначенням може бути фінансування придбання, ремонту, модернізації основних засобів, розширення наявного виробництва, впровадження нових технологій, розвиток науково-технічної та інноваційної діяльності, розвиток експортних операцій й імпортозаміщення. Цей продукт розроблявся для задоволення потреб клієнтів у середньострокових та довгострокових фінансових ресурсах. Сільськогосподарська галузь забезпечена технікою лише на 60% від потреби, крім того, понад 80% парку сільськогосподарської техніки вже відпрацювали свій амортизаційний строк, унаслідок чого близько 12-15% зернових залишаються на полях щорічно [4]. Наведені показники свідчать про значний розрив у технічному оснащенні аграрного сектору країни, а також про підвищену потребу підприємств у значних фінансових ресурсах та необхідність участі держави в цьому процесі. Необхідність державної підтримки та створення сприятливих умов для ефективного здійснення підприємницької діяльності суб'єктами аграрної сфери, в тому числі через банківське інвестиційне кредитування, підтверджується тим, що аграрний сектор поступово відновлює позицію ключової галузі економіки. На практиці кредитування вітчизняними банками сільськогосподарських підприємств ще не набуло широкого розповсюдження. Це обумовлено багатьма причинами, серед яких найбільш суттєвими є фінансовий стан позичальника та його спроможність щодо забезпечення повернення позики. У цій ситуації існує необхідність пошуку нових сегментів для кредитування інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств. Важливе значення в інвестиційному процесі мають стан засобів виробництва (ступінь зношеності основних фондів) і показники ефективності виробництва (загальна рентабельність на гривню собівартості, відношення прибутку до вартості реалізованої продукції, відношення прибутку до загальної суми активів, відношення прибутку до виробничих фондів і оборотних засобів).

Саме ці чинники формують основу виробничого фактора інвестиційної привабливості, оскільки виражають кінцеві показники фінансово-економічної діяльності [3]. Банківські установи можуть запропонувати своїм клієнтам біля 200 видів різноманітних банківських продуктів та послуг, але головним для сільськогосподарських підприємств було і залишається інвестиційне кредитування на довгостроковій основі. Саме довгострокові кредити можуть вивести сільськогосподарські підприємства з кризового стану, допоможуть здійснити повне технічне переозброєння виробництва із застосуванням інноваційної складової; поповнять оборотні фонди; зроблять вітчизняну продукцію конкурентоспроможною на світовому ринку. Проблема полягає в тому, що комерційні банки України не дуже позитивно ставляться до довгострокового інвестиційного кредитування переробних підприємств [5]. Однак існують фактори, які можуть стимулювати банки до надання кредитів сільськогосподарським підприємствам. Це наявність механізмів кредитування, зокрема: факторинг; надходження валютної виручки за умови експорту сільськогосподарської продукції; розвиток агрохолдингів; наявність значних вкладень: фінансових і трудових ресурсів у сільськогосподарські підприємства, які здійснювалися протягом кількох років; пріоритетність галузі на рівні держави. Незважаючи на недосконалість механізмів функціонування банківської системи та недоліки чинного законодавства в цій сфері, процес інвестиційного кредитування продовжує існувати та швидко поширюватись. Проте попри позитивні тенденції у сфері інвестиційного кредитування українські комерційні банки недостатньо залучені до інвестиційних процесів із багатьох причин, головні з яких полягають у такому: – більшість банків України є малопотужними для того, щоб фінансувати великі інвестиційні проекти сільськогосподарських підприємств; – українські комерційні банки мають дуже ризикову структуру пасивів, що не дозволяє повністю вирішити проблему інвестицій у сільськогосподарські переробні підприємства через банківські установи; – політична нестабільність та недосконалість нормативної бази суттєво гальмують розвиток інвестиційної діяльності комерційних банків. Переведення галузі на інноваційну модель розвитку допоможе розв'язати проблему становлення конкурентоспроможного аграрно-промислового виробництва. Враховуючи досвід зарубіжних країн, потрібно впроваджувати пільгове кредитування інноваційних проектів, гарантування державою позик, надання субсидій та дотацій на цілі науково-технічного розвитку, заохочення системи пільгового страхування ризиків інноваційного підприємництва. Вирішення вищезазначених побажань допоможе пришвидшити процес інвестиційного кредитування сільськогосподарських переробних підприємств, зробить їх роботу стабільною та якісною, що дозволить посилити продовольчу безпеку України.

Список використаних джерел:

1. Алескерова Ю. В. Сільськогосподарське страхування: Теорія, методологія, пратика / Ю. В. Алескерова // Вінниця: ТОВ «Видавництво – друкарня ДІЛО». – В.: 2015. – 368 с.
2. Воробйова О. І. Підвищення інвестиційної активності банківських інститутів України [Текст] / О. І. Воробйова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 3. – С. 71-75.
3. Вашечко, Ю. В. Інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств в умовах кризи [Текст] / Ю. В. Вашечко // Науковий вісник – Глобальні та національні проблеми економіки. – Миколаїв, – 2015. – Випуск 7. – С. 270-273.
4. Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування за період 2007–2012 рр. [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. – Назва з екрана.
5. Івко, О. М. Значення банківських інвестицій в розвитку економіки України / О. М. Івко // Вісник КДПУ. – 2006. – Вип. 2 (37). – С. 147-151.

Шевченко В.В.

Головний спеціаліст Рахункової палати України

**РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ВИЩОГО ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ**

Незалежні органи зовнішнього державного фінансового контролю є неодмінним атрибутом демократичного суспільства, обов'язковим елементом системи управління громадськими фінансовими ресурсами. Фінансовий контроль відіграє важливу роль в управлінні державними фінансами, він є складовою механізму оцінювання відповідності цільового використання бюджетних ресурсів. Раніше в Україні державний фінансовий контроль в основному передбачав здійснення контрольних заходів шляхом проведення ревізій фінансово-господарської діяльності підконтрольних об'єктів. В умовах реформування системи державного внутрішнього фінансового контролю, що реалізується зараз, основою здійснення контролю стали ризик-орієнтовані плани діяльності.

В основу проведення зовнішнього державного аудиту ефективності також доцільно покласти ризик-орієнтований підхід [1, с. 45]. Аудитори Рахункової палати мають оцінювати ризик того, що управління в сфері або на об'єктах, які перевіряються, є недостатнім із точки зору економності, продуктивності і результативності. Необхідно вибирати такі теми і об'єкти аудиторських перевірок, щоб їх проведення максимально сприяло підвищенню ефективності використання державних коштів, тобто мало високу результативність. Вибір теми і об'єкту аудиту можна здійснити на основі експертної оцінки або методів кількісної оцінки виділених критеріїв в балах.

Підготовка програми проведення аудиту ефективності завершує етап планування аудиту ефективності. Програма має бути чіткою, зрозумілою, логічною і досить гнучкою, а також ефективною з точки зору відповідності можливих результатів аудиту і витрат на його проведення.